

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Алла Миколаївна ІВАНОВСЬКА,

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління та права,
ivanovskaalla@gmail.com

УДК 342.565.2(477)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Досліджуються проблемні питання формування Конституційного Суду України. Зокрема зосереджено увагу на таких аспектах, як порядок формування спеціалізованого органу конституційного контролю та вимоги, що пред'являються до осіб, які претендують на посади суддів Конституційного Суду. Зазначається, що у світі існує декілька моделей формування органів конституційного контролю, залежно від кількості органів державної влади, які беруть участь у їх формуванні. В Україні рівне право призначати суддів Конституційного Суду мають однаковою мірою три суб'єкти державно-правових відносин — Парламент, Президент України, з'їзд суддів. Визначено, що основними вимогами, які пред'являються до кандидатів на посади суддів Конституційного Суду України, є їх професійність та політична нейтральність. Однак у законодавстві України не закріплено критеріїв визначення професійності кандидатів на посади суддів Конституційного Суду. Потребує уточнення закріплене в законі поняття «правник із визнаним рівнем компетентності», критерії визначення і суб'єкти встановлення цього рівня. Звертається увага на проблемні питання конкурсного відбору кандидатів на посаду судді Конституційного Суду. Вказується, що Президент створює конкурсну комісію самотійно і самотійно визначає її склад, що може мати наслідком просування політично за-

ангажованих суддів до складу Конституційного Суду. Верховна Рада за своєю квотою взагалі не створює конкурсну комісію, її функції виконує комітет, до предмета відання якого належать питання правового статусу Конституційного Суду України. Підготовку питання щодо розгляду кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України з'їздом суддів замість конкурсної комісії здійснює Рада суддів України, і порядок такої підготовки детально не регламентується. Тобто, не дивлячись на те, що Конституцією України передбачені конкурсні засади призначення суддів Конституційного Суду, новий Закон «Про Конституційний Суд України» не закріплює обов'язку суб'єкта призначення сформувати конкурсну комісію і провести конкурс, в якому ключовим буде фах кандидатури, а не її політична лояльність. Ці положення Закону «Про Конституційний Суд України» нівелюють саме поняття конкурсного відбору і прямо суперечать Конституції України. Запропоновані шляхи вдосконалення порядку формування Конституційного Суду України з метою створення незалежного від політичного впливу органу, який зможе забезпечити верховенство Конституції, дотримання і захист прав та свобод людини і громадянина.

Ключові слова: Конституційний Суд України, формування, суддя Конституційного Суду, кваліфікаційні вимоги до кандидатів, професійні якості, моральні якості, політична нейтральність, конкурсні засади відбору.

Створення Конституційного Суду України стало важливою подією в житті нашої молодшої держави, рішучим кроком на шляху до забезпечення у правовому житті нашої країни верховенства Конституції, послідовної і найповнішої її охорони, а отже, прав як окремих людей, так і суспільства в цілому. Цьому сприяло те, що конституційний контроль в Україні здебільшого прийняв основні принципи організації і функціонування спеціалізованих органів конституційного контролю, характерні для багатьох західноєвропейських країн, враховуючи, однак, особливості початкового періоду становлення сучасної демократичної держави.

Конституційний Суд України був заснований на підставі Конституції України 1996 року [1]. Основоположні норми про Конституційний Суд України встановлені у розд. XII Конституції України. Стаття 147 Основного закону визначає правовий статус Конституційного Суду України, ст. 148 встановлює його склад, порядок призначення суддів, вимоги до них. А відповідно до ст. 153 відповідні положення норм Конституції України конкретизуються в Законі України «Про Конституційний Суд України», який прийнятий у новій редакції від 13 липня 2017 р. [2] і в новому Регламенті Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 р. [3].

Сьогодні в механізмі державної влади в Україні Конституційному Судові належить першість у забезпеченні верховенства Основного закону, він є ключовим елементом механізму захисту і зміцнення конституційних основ державності. Тому надзвичайно важливе значення має питання його формування.

Проблемні питання формування Конституційного Суду України (КСУ) неодноразово були предметом висвітлення в юридичній літературі. Зокрема цією проблемою займалися такі науковці: Ю. Барабаш, Ю. Баулін, М. Баймуратов, В. Бойко, В. Кампо, А. Клішас, В. Ковальчук, М. Козюба, Ж. Овсепян, М. Оніщук, В. Погорілко, М. Савчин, А. Селіванов, П. Стецюк, М. Тесленко, В. Тихий, Ю. Тодика, О. Фрицький, В. Шаповал, В. Шевчук та ін. Однак, у зв'язку із прийняттям нового Закону «Про Конституційний Суд України» (Закон № 2136–VIII), виникла потреба глибокого аналізу його норм щодо цього питання.

Саме тому метою цієї статті є дослідження проблемних питань формування КСУ та перспективи вдосконалення цього напрямку національної державно-правової практики функціонування інституту конституційного контролю.

Порядок формування спеціалізованих органів конституційного контролю має виняткову важливість для здійснення незалежної і ефективної діяльності.

Тут варто акцентувати увагу на таких основних питаннях:

- а) порядок призначення;
- б) вимоги, які пред'являються до членів таких органів.

У світовій конституційно-правовій практиці існує декілька моделей формування спеціалізованих органів конституційного контролю. За першою моделлю, участь у формуванні персонального складу органу конституційного контролю приймають органи, що представляють три гілки влади (Болгарія, Грузія, Італія, Латвія, Молдова). Так, відповідно до ст. 4 Закону «Про Конституційний Суд Латвії» суддів Конституційного Суду затверджує Сейм. Трьох суддів Конституційного Суду затверджують за пропозицією не менш як десять депутатів Сейму, двох — за пропозицією Кабінету міністрів і ще двох — за пропозицією пленуму Верховного Суду. Пленум Верховного Суду обирає кандидатів на посаду судді Конституційного Суду серед суддів Латвійської Республіки [4].

Відповідно до другої моделі призначення (обрання) суддів конституційних судів здійснюється органами, що представляють дві гілки влади — законодавчу і виконавчу (Австрія, Білорусь, Канада, Румунія, Чехія). Прикладом може бути досвід Республіки Білорусь. Згідно зі ст. 116 Конституції Республіки Білорусь шість членів Конституційного Суду призначає Президент, а шість — Рада Республіки [5].

За третьою моделлю у формуванні спеціалізованого органу конституційного контролю бере участь виключно парламент (Федеративна Республіка Німеччина, Швейцарія, Бельгія, Хорватія, Угорщина, Португалія, Республіка Польща та ін.). Так, згідно зі ст. 94 Конституції Федеративної Республіки Німеччина члени Федерального конституційно-

го суду обираються в рівній кількості Бундестагом та Бундесратом [6]. Відповідно до ст. 12 Закону «Про Конституційний Суд Азербайджану» суддів Конституційного Суду призначає Міллі Меджліс Азербайджанської Республіки за поданням Президента Азербайджанської Республіки [7]. У Республіці Польща питання формування складу Конституційного Трибуналу та порядку призначення конституційних суддів регулюються безпосередньо положеннями Конституції. Згідно з ч. 1 ст. 194 Основного закону Конституційний трибунал складається з 15 суддів, які обираються індивідуально Сеймом на 9 років [8, с. 65].

Що стосується нашої держави, то в Україні рівне право призначати суддів КСУ мають однаковою мірою три суб'єкти державно-правових відносин — парламент, Президент України, з'їзд суддів. Тобто можна сказати з певним обумовленням, що спеціалізований орган конституційного контролю в нашій державі формується за першою моделлю, в його формуванні беруть участь три гілки влади, хоча відповідно до Конституції Президент України не належить до жодної з гілок влади.

Питання про те, який спосіб формування органу конституційного контролю є найбільш оптимальним, досить спірне. З одного боку, формування спеціалізованого органу конституційного контролю за участі декількох гілок влади зовні є більш демократичним, з іншого — формування таких органів виключно парламентом відповідної держави опосередковано надає спеціалізованому органу конституційного контролю право на здійснення повноважень з рук народу, враховуючи представницьку природу самого парламенту.

Однак, на нашу думку, при формуванні спеціалізованого органу конституційного контролю важливою є не кількість суб'єктів, які беруть участь у цьому процесі, а мінімізація можливості обрання до його складу політично заангажованих осіб, які, здійснюючи свої повноваження, будуть діяти в інтересах окремих політичних сил чи олігархічних груп. Тобто порядок формування органу конституційного контролю повинен бути спрямований на створення максимально незалежного органу, який буде виконувати функцію забезпечення верховенства Конституції.

2 червня 2016 р. було внесено зміни в положення розд. XII «Конституційний Суд України» Конституції України [1], зокрема щодо порядку відбору кандидатур на посаду судді КСУ і вимог до особи судді КСУ. 13 липня 2017 року прийнято новий Закон України «Про Конституційний Суд України» [2] (Закон № 2136–VIII).

Згідно зі ст. 148 Конституції України та ст. 9 Закону № 2136–VIII Суд складається з 18 суддів: шість з них призначає Президент України, шість — Верховна Рада України і шість — з'їзд суддів України.

Суддя ВСУ призначається терміном на дев'ять років без права бути призначеним повторно (ст. 16 Закону № 2136–VIII). Це забезпечує незалежність суддів при здійсненні ними своїх повноважень.

Зарубіжна державно-правова практика в цьому питанні є різноманітною. Законодавство деяких держав не вказує, чи можуть бути

судді призначені, чи обрані заново. Допускається повторне обрання чи призначення судді Конституційного Суду, наприклад, Польщі, Росії, Словаччини, Чехії, Естонії. Так, згідно зі ст. 4 Федерального конституційного закону Російської Федерації «Про Конституційний Суд Російської Федерації» повноваження Конституційного Суду Російської Федерації не обмежені терміном [9].

Як і в нашій державі, лише на один строк можуть бути призначені чи обрані судді конституційних судів Болгарії, Італії та інших держав. Так, відповідно до ст. 147 Конституції Республіки Болгарія термін повноважень суддів Конституційного Суду — 9 років. Вони не можуть бути повторно обрані на цю посаду [10]. Відповідно до ст. 135 Конституції Італійської Республіки судді Конституційного Суду призначаються на дев'ятирічний термін, який обчислюється з дня принесення присяги. Вони не можуть бути призначені повторно [11].

У низці країн застосовується часткове поновлення складу Конституційного Суду. Так, у Франції, Болгарії, Румунії, Іспанії кожні три роки — оновлюється третина складу органів конституційного контролю. Так, у Болгарії відповідно до ст. 147 Конституції склад Конституційного Суду оновлюється через три роки за кожною квотою в порядку, визначеному законом [10].

Вимоги до членів спеціалізованих органів конституційного контролю закріплюються в конституціях і законодавстві, і вони є зазвичай досить високими. Обов'язковою вимогою до кандидатів на посади членів спеціалізованих органів конституційного контролю є належність до громадянства відповідної держави, вимога щодо наявності юридичної освіти та стажу роботи, високого професійного рівня, високих моральних якостей.

Також до кандидатів на посади членів спеціалізованих органів конституційного контролю застосовується віковий ценз. Це може бути нижня межа віку для обрання на посаду (наприклад, в Естонії — 30 років). У конституціях деяких держав зазначено верхню вікову межу (наприклад, у Білорусі — 60 років). Однак у більшості країн вікові межі не зазначаються.

Глава 3 Закону № 2136–VIII встановлює низку жорстких вимог до судді КСУ. Він повинен мати громадянство України, досягти на день призначення сорокарічного віку, мати вищу юридичну освіту та п'ятнадцятирічний стаж професійної діяльності у сфері права, володіти високими моральними якостями і бути правником із визнаним рівнем компетентності.

Практика призначення членів спеціалізованих органів конституційного контролю саме за професійною ознакою діє в багатьох зарубіжних країнах. Так, ч. 2 ст. 7 Органічного закону Грузії «Про Конституційний Суд Грузії» при підборі членів Конституційного Суду Грузії Президент, Парламент і Верховний Суд Грузії враховують професійний досвід кандидата, який відповідає високому статусу члена Конституційного Суду [12].

Відповідно до ст. 116 Конституції Республіки Білорусь судьями Конституційного Суду можуть бути обрані громадяни Республіки Білорусь, які є висококваліфікованими спеціалістами в галузі права, і мають, як правило, вчений ступінь [5]. За Конституцією Словенії судді Конституційного Суду обираються з-поміж найдосвідченіших правників (ст. 163) [14]. Конституція Італії дозволяє обирати суддів Конституційного Суду із магістратів, в тому числі тих, які перебувають у відставці, вищих органів загальної і адміністративної юрисдикції, ординарних професорів права університетів та адвокатів (ч. 2 ст. 135) [11]. Відповідно до Конституції Іспанії члени Конституційного Суду призначаються з числа суддів, прокурорів, професорів університетів, державних службовців і адвокатів. Усі вони повинні бути загальновизнаними компетентними юристами (ч. 2 ст. 159) [14]. Схожі норми містяться у Конституції Польщі, ст. 14 якої визначає, що судьями Конституційного трибуналу можуть бути особи, які вирізняються своїми юридичними знаннями [8].

Як бачимо, в багатьох країнах законодавчо закріплена вимога до суддів конституційних судів мати науковий ступінь, досвід наукової та викладацької роботи. На нашу думку, така практика є позитивною, оскільки залучення до здійснення конституційного контролю науковців сприяє підвищенню якості рішень КСУ з точки зору їх наукової обґрунтованості. Тому таку норму доцільно було б закріпити в законі.

Таким чином, встановлення високих вимог до кваліфікації кандидатів на посаду суддів КСУ сприятиме формуванню органу конституційного контролю, який буде спроможним професійно здійснювати покладені на нього завдання. Однак формулювання вітчизняного закону стосовно того, що суддею КСУ може бути особа, яка «є правником із визнаним рівнем компетентності», викликає запитання: про який рівень компетентності йде мова, які критерії визначення цього рівня і хто саме має їх встановлювати?

Також ст. 11 Закону № 2136-VIII встановлює вимоги до моральних якостей претендентів на посаду судді, визначаючи, що суддя Конституційного Суду у своїй діяльності та поза її межами дотримується встановлених судом стандартів професійної етики судді Конституційного Суду України.

Необхідно зазначити, що вимоги щодо високих моральних якостей особи, яка претендує на посаду члена спеціалізованого органу конституційного контролю, на сьогодні є непоодинокими в конституційному законодавстві зарубіжних країн. Так, відповідно до ст. 103 Конституції Литовської Республіки суддею Конституційного Суду можуть призначатися громадяни Литовської Республіки, які мають бездоганну репутацію [15]. У Болгарії судьями Конституційного Суду обираються юристи, які володіють високими професійними й етичними якостями [10].

Також законодавством зазвичай стосовно членів спеціалізованих органів конституційного контролю встановлюються заборони на зайняття певною діяльністю. Так, наприклад, відповідно до ст. 11 Закону

Азербайджанської Республіки «Про Конституційний Суд» судді Конституційного Суду не можуть займати ніякої іншої виборної і призначуваної посади, не можуть займатися ніякою підприємницької, комерційною та іншою оплачуваною діяльністю, крім наукової, педагогічної та творчої діяльності, не можуть займатися політичною діяльністю і складатися в політичних партіях, не можуть отримувати ніякої іншої зарплати, крім посадового окладу, а також коштів за наукову, педагогічну і творчу діяльність [7].

Подібні вимоги містяться й у вітчизняному законодавстві. Так, ст. 11 Закону № 2136–VIII повинен бути політично нейтральним, не суміщати посаду з посадою в органі державної влади або місцевого самоврядування, органі професійного правничого самоврядування, з представницьким мандатом, адвокатською чи підприємницькою діяльністю, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати будь-яку іншу оплачувану роботу або отримувати іншу винагороду, за винятком наукової, викладацької чи творчої діяльності. Окрім того, суддя КСУ не може входити до складу керівного органу чи наглядової ради юридичної особи, метою діяльності якої є одержання прибутку. На суддів КСУ поширюються вимоги та обмеження, встановлені для них Законом «Про запобігання корупції» [2].

Таким чином, можна зробити висновок, що кваліфікаційні вимоги, які пред'являються до претендентів на посаду судді КСУ, говорять про те, що судді є стрижневими фігурами, які формують авторитет і суспільну оцінку діяльності КСУ. І від того, наскільки діяльність кожного з них відповідає вимогам правосуддя у правовій державі, складається оцінка і формується громадська думка. А основою цієї оцінки є професійний рівень усіх суддів КСУ [16, с. 29]. Також це вказує на ту роль, яка належить спеціалізованим органам конституційного контролю в процесі правової охорони конституції, забезпеченні стабільного розвитку суспільства і держави.

Статтею 12 Закону № 2136–VIII визначено конкурсні засади відбору кандидатур на посаду судді КСУ. Відбір кандидатур на посаду судді КСУ стосовно осіб, яких призначає Президент України, здійснюється конкурсною комісією, яка створюється Президентом України. Стосовно кандидатур на посаду суддів КСУ за квотою Парламенту, підготовку до розгляду на конкурсних засадах кандидатур здійснює комітет, до предмета відання якого належать питання правового статусу КСУ, в порядку, визначеному Регламентом Верховної Ради України. Підготовку питання щодо розгляду на конкурсних засадах кандидатур на посаду судді КСУ з'їздом суддів України здійснює Рада суддів України [2]. Крім того, в Законі визначено перелік документів та відомостей, які зобов'язані подати кандидати на посаду судді КСУ, порядок та строки проведення конкурсу.

Однак детальний аналіз норм Закону дозволяє зробити висновок, що визначений у ньому порядок конкурсного відбору суддів КСУ має низку недоліків. Так, відбір кандидатур на посаду судді на конкурсних засадах щодо осіб, яких призначає Президент України за своєю

квотою, здійснює конкурсна комісія, яку Президент України створює самостійно і закон не встановлює жодних вимог до її складу, порядку діяльності, окрім того, що її членами можуть бути правники з «визначним рівнем компетентності». Хто має право визначати цей рівень компетентності — в Законі не вказано; мабуть, це буде Президент. Зрозуміло, що за таких умов проведення конкурсу з високою вірогідністю узаконить просування політично заангажованих суддів до складу КСУ [17, с. 50].

Порядок призначення суддів КСУ Верховною Радою України досить детально врегульований Регламентом українського Парламенту. Відповідно до ч. 3 ст. 208 Регламенту право висувати кандидатури на посади суддів мають депутатські фракції (депутатські групи), а також групи позафракційних парламентарів у кількості, не меншій за кількісний склад найменшої депутатської групи по одному на кожну вакантну посаду [18]. Також у Регламенті визначено строки проведення конкурсу, перелік документів, які необхідно подати кандидатам на посади суддів, закріплено вимоги спеціальної перевірки щодо кандидатів, проведення співбесіди з ними, встановлено порядок проведення голосування стосовно кандидатур на посаду судді КСУ.

Що стосується підготовки питання щодо розгляду на конкурсних засадах кандидатур на посаду судді КСУ з'їздом суддів України, то в Законі № 2136–VIII лише зазначається, що таку підготовку здійснює Рада суддів України. Детально це питання не регламентується жодним нормативним актом. Ст. 15 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначає порядок призначення судді КСУ з'їздом суддів України вже після так званого конкурсного відбору. Так, за результатами конкурсного відбору призначеним на посаду судді КСУ вважається той кандидат, який у результаті таємного голосування одержав більшість голосів від числа обраних делегатів з'їзду [19].

Узагальнюючи, можна констатувати, що відбір кандидатів на посади суддів КСУ здійснюється кожним суб'єктом самостійно і зводиться до прийняття заяв від кандидатів, оприлюднення їх автобіографій і мотиваційних листів, вивчення документів та відомостей, наданих кандидатами, співбесіди з кандидатами, а також складання списку кандидатів, рекомендованих на посаду судді КСУ.

Таким чином, на жаль, фактично Закон № 2136–VIII не встановлює порядок проведення відбору кандидатів на посаду судді КСУ на конкурсних засадах, як того вимагає ч. 3 ст. 148 Конституції України. Закріплений у Законі № 2136–VIII порядок відбору кандидатів кожним суб'єктом призначення на посаду суддів КСУ на практиці не буде суттєво відрізнятися від попередньо існуючого. Президент створює конкурсну комісію самостійно і самостійно визначає її склад. Верховна Рада та з'їзд суддів конкурсні комісії не створюють взагалі. Їхню роль виконують комітет Верховної Ради та Рада суддів відповідно, Причому порядок відбору кандидатур на посади суддів КСУ Радою суддів не регламентовано. Тобто, не дивлячись на те, що Конституцією України передбачені конкурсні засади призначення суддів КСУ, за-

кон не зобов'язує суб'єкта призначення сформувати конкурсну комісію і провести конкурс, в якому ключовим буде фах кандидатури, а не її політична лояльність. А отже, відповідні положення Закону № 2136–VIII змістовно не просто перетворюють конкурс на фікцію. Вони прямо суперечать Конституції України, положення якої є нормами прямої дії. Як справедливо зазначає Ю. В. Кириченко, законодавчо закріплена процедура відбору не містить конкурсних засад, вона не дає змогу виявити найгідніших. Отже, практика призначення політично лояльних суддів навряд зміниться [20].

Однак незалежність КСУ від сфери політики є однією із ключових передумов забезпечення верховенства Конституції України і здійснення реального поділу влади. У іншому випадку суд перетвориться з неупередженого арбітра на прихильника тієї чи іншої сторони в політичному протистоянні [21, с. 12].

На нашу думку, з метою формування дійсно незалежного, політично незаангажованого КСУ, необхідно вдосконалити порядок його формування. По-перше, необхідно чітко визначити критерії рівня компетентності осіб, які претендують на посади суддів КСУ. По-друге, серед вимог, які пред'являються до суддів КСУ, слід передбачити якщо не обов'язкову, то бажану наявність вченого ступеня та досвіду наукової та викладацької діяльності. По-третє, слід удосконалити механізм конкурсного відбору на посади суддів КСУ, зокрема передбачити створення незалежної конкурсної комісії, і не лише при відборі кандидатів на посади суддів Президентом України, але і Верховною Радою та з'їздом суддів України. По-четверте, необхідно більш детально врегулювати порядок відбору та призначення суддів Президентом України та з'їздом суддів України.

Порядок формування КСУ повинен бути визначений таким чином, щоб створити незалежний від політичного впливу орган, який зможе забезпечити верховенство Конституції, сприятиме стабільному розвитку суспільства і держави, дотриманню і захисту прав та свобод людини і громадянина, адже КСУ повинен бути тим органом, який стоїть поза політикою і на його формування не повинні впливати будь-які політичні симпатії, олігархічні інтереси та політичні домовленості. Будучи органом конституційного контролю, КСУ є органом державної влади, який виступає нарівні з такими органами, як Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України. Це орган, який має спеціальне призначення в державі: забезпечення прав і свобод людини і громадянина, збереження принципу розподілу влади, забезпечення верховенства права [22, с. 64]. Формуючи склад КСУ, який буде політично незалежним, можна очікувати й на прийнятті ним справедливих, неупереджених рішень.

Зважаючи на вищевикладене, метою подальших розвідок цього напрямку повинні бути й інші проблеми формування та діяльності спеціалізованого органу конституційного контролю в Україні, оскільки в сучасних умовах першочергова увага повинна приділятися незалежності, політичній нейтральності Конституційного Суду України, що

стане гарантією верховенства Конституції, важливою засадою зміцнення конституційних основ Української державності.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://goo.gl/aVis7X>.
2. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 р. № 2136–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://goo.gl/r1wxfX>.
3. Регламент Конституційного Суду України : ств. на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України постановою Конституційного Суду України від 22.02.2018 р. № 1–пс/2018. *Конституційний Суд України*. URL : <https://goo.gl/3ZAaeZ>.
4. О Конституционном Суде : Закон Латвийской Республики от 15.12.1992 г. *The National Assembly of the Republic of Armenia*. URL : <https://goo.gl/d1Gtsr>.
5. Конституция Республики Беларусь от 15.03.1994 г. *Национальный центр правовой информации Республики Беларусь*. URL : <https://goo.gl/JPJH3g>.
6. Основной закон Федеративной Республики Германии от 23.05.1949 г. *100(0) ключевых документов по германской истории в 20 веке*. URL : <https://goo.gl/ZWXGmh>.
7. О Конституционном Суде : Закон Азербайджанской Республики от 23.12.2003 г. *АЗЕРТАДЖ*. URL : <https://goo.gl/diU5jd>.
8. Конституція Польської Республіки / передм. В. Шаповал. К. : Москаленко О. М., 2018. 82 с. *Центр політико-правових реформ*. <https://goo.gl/LHt2Jf>.
9. О Конституционном Суде Российской Федерации : Федеральный конституционный закон от 21.07.1994 г. № 1-ФКЗ. *Консультант Плюс*. URL : <https://goo.gl/L1jnks>.
10. Конституція Республіки Болгарія, прийнята 7-ми Великими народними зборами 12.07.1991 р. *Legal NS*. URL : <https://goo.gl/RWL2NU>.
11. Конституция Итальянской Республики от 22.12.1947 г. *Универсальная научно-популярная энциклопедия Кругосвет*. URL : <https://goo.gl/SDMeU6>.
12. О Конституционном Суде Грузии : Органический закон Грузии от 11.11.1997 г. № 1059. *LEPL Legislative Herald of Georgia*. URL : <https://goo.gl/1GH2sW>.
13. Конституція Республіки Словенія від 23.12.1991 р. *Верховна Рада України*. URL : <https://goo.gl/io4biv>.
14. Конституция Королевства Испании от 27.10.1978 г. *Legal NS*. URL : <https://goo.gl/9CLwjr>.
15. Конституція Литовської Республіки, прийнята громадянами Литовської Республіки на референдумі 25.10.1992 р. *Верховна Рада України*. URL : <https://goo.gl/He6g5Q>.
16. *Тесленко М. В.* Судебный конституционный контроль в Украине. К., 2001. 344 с.
17. *Івановська А. М.* До питання по формування Конституційного Суду України. *Правові засади організації та здійснення публічної влади* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Хмельницький, 23–30 квіт-

- ня 2018 р.). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. С. 48–52.
18. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 р. № 1861–VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://goo.gl/SD4m4G>.
 19. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://goo.gl/fDyo2x>.
 20. *Кириченко Ю.* Новий Закон про Конституційний Суд України: недоліки та здобутки. *Конституційний процес в Україні: політико-правові аспекти*. 2017. № 7. С. 56–57. URL : <https://goo.gl/7SdgHY>.
 21. *Тесленко М.* Взаємозв'язок права і політики в діяльності Конституційного Суду України. *Право України*. 1999. № 10. С. 11–13.
 22. *Івановська А. М.* Правові засади функціонування Конституційного Суду України. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2013. 222 с.

*Рекомендовано до друку кафедрою конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління та права
(протокол № 14 від 7 травня 2018 року)*

Надійшла до редакції 01.06.2018

Ivanovska, A. M. Problematic Issues of Formation of the Constitutional Court of Ukraine

The problem issues of formation of the Constitutional Court of Ukraine are researched. In particular, attention is focused on such aspects as the procedure of the formation of a specialized body of constitutional control and the requirements imposed on persons applying for the positions of judges of the Constitutional Court. It is noted that there are several models of formation of bodies of constitutional control in the world depending on the number of bodies of state power that are involved in their formation. In Ukraine, equal rights to appoint judges to the Constitutional Court have equally three subjects of state-legal relations — Parliament, President of Ukraine, Congress of Judges. It is determined that the main requirements for candidates for the positions of judges of the Constitutional Court of Ukraine are their professionalism and political neutrality. However, the legislation of Ukraine does not establish criteria for determining the professionalism of candidates for positions of judges of the Constitutional Court. In particular, the concept of «lawyer with a recognized level of competence» fixed in the law, definition criteria and subjects of establishment of this level need to be clarified. Attention is drawn to the problematic issues of the competitive selection of candidates for the position of a judge of the Constitutional Court. It is noted that the President creates a competition commission on its own and independently determines its composition, which may result to the promotion of politically engaged judges in the Constitutional Court. The Verkhovna Rada does not create a competitive commission in its quota at all; its functions are performed by a committee, the subject of which is the question of the legal status of the Constitutional Court of Ukraine. The preparation of the issue on the consideration of candidates for the position of a judge of the Constitutional Court by the Congress of Judges instead of a competition commission is carried out by the Council of Judges of Ukraine, and the procedure for such preparation is not regulated in details. So, in spite of the fact that the constitution of Ukraine provides the competitive principles of the appointment of judges of the Constitutional Court, the new Law «On the Constitutional Court of Ukraine» does not establish the obligation of the subject of appointment to form a competitive commission and conduct a competition in which the qualification of the candidate will be the key, and not its political loyalty. These states of the Law «On the Constitutional Court of Ukraine» neutralize the idea of competitive selection and directly contradict the Constitution of Ukraine. The ways of improving the order of formation of the Constitutional Court of Ukraine in order to create an authority independent of political influence that can ensure the rule of the Constitution, observance and protection of human and civil rights and freedoms are proposed.

Keywords: *Constitutional Court of Ukraine, formation, judge of the Constitutional Court, qualification requirements for candidates, professional qualities, moral qualities, political neutrality, competitive selection principles.*

